



EUROPEAN POLICY BRIEF



MYWEB: MJERENJE DOBROBITI DJECE I MLADIH (*MEASURING YOUTH WELL-BEING*)

SUDJELOVANJE DJECE I MLADIH U PROCESIMA ODLUČIVANJA VAŽNIM ZA DOBROBIT DJECE I MLADIH

CHILDREN AND YOUTH'S PARTICIPATION AND WELL BEING

U ovom drugom *policy briefu*, istraživačkog projekta MYWeB u okviru 7. okvirnog programa, u kojem sudjeluju partneri iz 11 država, istaknuti su nalazi projekta najrelevantniji za hrvatske javne politike vezane uz sudjelovanje djece i mladih u svim procesima odlučivanja važnim za dobrobit djece i mladih.

Projekt u tijeku

Započeo u ožujku 2014.

17. lipnja, 2016.

SAŽETAK NA ENGLISKOM/SUMMARY IN ENGLISH

In this second Policy Brief, we highlight the most policy relevant Croatian MYWeB findings and policy implications concerning CHILDREN AND YOUTH'S PARTICIPATION AND WELL-BEING. Findings are based on analyses of existing Croatian policy documents and research concerning children and youth well-being, interviews with national experts, results of Delphi study as well as interviews and focus groups with children and youth. Analyses of existing Croatian policy documents showed that they are less developed and less coherent than other European policy documents, promoting a somewhat patronizing attitude toward children and youth and fulfilment of only the basic objective indicators of well-being. Additionally, the current practice of including children and youth in decision making processes and public policies has been seen by national experts as artificial, mostly instrumentally guided by adults. Collected results, from both, experts as well as children and young people, showed that children and young people are rarely included in the decision making processes, although all respondents consider that it is important that voices of children and youth are heard. Therefore, this Policy Brief highlights the responsibility of experts working directly with children and youth (e.g. in educational, health, social settings, NGOs', local and national decision making bodies, researchers) in integrating the opinions and ideas of children/young people in public policy decisions, as well as in empowering and enhancing their participation in decision making processes in different contexts.

UVOD

Projekt MYWeB - Mjerenje dobrobiti mladih, koji financira Europska unija, predstavlja studiju izvedivosti provedbe Europskoga longitudinalnog istraživanja djece i mladih (*European Longitudinal Study for Children and Young People*, ELSCYP) koje bi omogućilo prikupljanje podataka o dobrobiti djece i mladih. U projekt je uključeno trinaest sveučilišta i istraživačkih organizacija iz jedanaest europskih zemalja, koje surađuju kako bi se procijenila dostupnost postojećih podataka, prioriteti javnih politika usmjerenih na dobrobit djece i mladih te razradili konkretni izazovi provedbe ovakvog velikog istraživanja.

Projekt je posebice usmjeren na:

- objektivne i subjektivne pokazatelje dobrobiti djece i mladih
- pokazatelje o zdravlju, bogatstvu i siromaštvu
- iskustva u obitelji, uključujući rastavu roditelja i posljedice za djecu
- iskustva vezana uz obrazovanje i stanovanje te s time povezane promjene
- prijelaze iz školovanja na posao
- formiranje odnosa mladih ljudi (i prekidanje ovih odnosa)
- utvrđivanje postojećih iskustava i dinamike razvoja prijateljstava
- organizacijsku uključenost, građansko sudjelovanje i slobodno vrijeme
- zahvaćanje iskustava najranjivijih grupa u društvu

Projekt uključuje različite načine prikupljanja i analize podataka, što je nužno kako bi se na temelju ishoda projekta mogli u Europi informirati stručnjaci odgovorni za javne politike usmjerene na unaprjeđivanje dobrobiti djece i mladih.

Ključne sastavnice MYWeB projekta jesu:

- Ispitivanje mladih ljudi o njihovom tumačenju različitih aspekata dobrobiti te uvažavanje mišljenja djece i mladih pri razvoju mjernih instrumenata i odluka o primjerenim načinima prikupljanja podataka.
- Uvažavanje mišljenja širokog raspona relevantnih stručnjaka, uključujući one odgovorne za javne politike, članove udruga i akademske zajednice, kao i stručnjaka u praksi, u razvoju primjerene istraživačke metodologije.
- Vrednovanje postojećih administrativnih i znanstvenih baza podataka.
- Vrednovanje dostupnih metoda anketnog istraživanja.
- Analiza troškova i dobiti provedbe Europskoga longitudinalnog istraživanja djece i mladih.

Svrha ovog policy briefa:

Ovo je drugi od dvaju *policy briefa*. Ovaj *policy brief* naglašava rezultate i preporuke vezane uz uključivanje djece i mladih u procese odlučivanja koji se tiču njih i njihove dobrobiti. Dobrobit obuhvaća objektivne i subjektivne mjere u raznim aspektima života djece i mladih - od njihovih obiteljskih prilika, preko obrazovanja, zdravstvenog stanja, materijalnih uvjeta, rizičnog ponašanja do procjena zadovoljstva životom i srećom, međuljudskim odnosima, kvalitete školskog života i sl. Stoga je dobivanje izravnog uvida u iskustva i mišljenja djece i mladih te njihovo sudjelovanje u svim odlukama koje se tiču njihove dobrobiti na različitim razinama, u različitim kontekstima i od različitih aktera, od neizmjerene važnosti.

Hrvatski zakonodavni okvir, nacionalni dokumenti i strategije zagovaraju i potiču sudjelovanje djece i mladih u procesima odlučivanja na različitim razinama. Stručnjaci koji su u okviru projekta MYWeB sudjelovali u intervjuima i Delphi anketiranju suglasni su u tome da je uključivanje djece i mladih u sve procese odlučivanja koji se tiču njih i njihove dobrobiti iznimno važno i potrebno, budući da djeca i mladi najbolje (pre)poznaju vlastite potrebe i stoga i mogu predložiti vrlo korisna rješenja za probleme i pitanja koja se njih tiču. Također, sama djeca i mladi koji su sudjelovali u projektu jasno izražavaju želju da ih se u većoj mjeri pita za mišljenja i iskustva, te da se ta mišljenja više uvažavaju pri odlučivanju - djeca ponajprije u neposrednijim socijalnim odnosima unutar obitelji i škole, a mladi i na razini lokalnih zajednica odnosno društva općenito.

Unatoč ovakvoj evidentiranoj suglasnosti o važnosti uključivanja djece i mladih u procese odlučivanja i izražene spremnosti djece i mladih za veću uključenost, nalazi MYWeB projekta ukazuju na bitne manjkavosti sadašnje razine sudjelovanja djece i mladih u procesima odlučivanja. Tako je analiza hrvatskih javnih politika za djecu pokazala kako su one u odnosu na slične u Europi još uvijek manje razvijene i manje koherentne, kako općenito, tako posebice u pogledu sudjelovanja djece i mladih u procesima odlučivanja. Ujedno, postojeće javne politike još uvijek zadržavaju pokroviteljski stav prema djeci, pri čemu im je primarni cilj osiguranje osnovnih potreba djece i mladih, tj. objektivnih indikatora dobrobiti, dok zanemaruju uključivanje djece i mladih u same procese donošenja odluka. Pritom, kako su primijetili stručnjaci, u praksi se djecu i mlade rijetko poziva da se izravno uključe u procese odlučivanja te u konačnici sudjelovanje djece i mladih u odlučivanju u javnim politikama predstavlja „umjetni proces uglavnom instrumentaliziran od odraslih“. Dodatno, prema mišljenju stručnjaka, ni sama djeca ni mladi uglavnom nisu dovoljno upoznati s time tko su njihovi predstavnici u tijelima odlučivanja, a još manje koje bi bile njihove odgovornosti. Unatoč tome što se prema nalazima Delphi anketiranja stručnjaci slažu kako je mišljenje djece i mladih važno i korisno uvažiti pri osmišljavanju istraživanja o djeci i mladima, a djeca iskazuju spremnost za sudjelovanje i doživljavaju ga pozitivnim, kao priliku da iskažu svoje mišljenje pred nekim tko ih je voljan saslušati i uvažiti, u Hrvatskoj još nije dovoljno zaživjelo savjetovanje s djecom i mladima pri provedbi takvih istraživanja.

Kao što će izvoditi iz provedenih intervjua i fokusnih grupa s djecom i mladima jasno ilustrirati, oni doživljavaju da ih se nedovoljno pita za mišljenje i nedovoljno uvažava na svim razinama, počevši od obitelji, preko škole, do društva općenito. Pri tomu neki od njih uviđaju da ponekad i sama djeca i mladi nisu uvijek spremni na izražavanje vlastitog mišljenja i na veće sudjelovanje.

Ako nekad i kažem da s nečim nisam zadovoljan, nitko me ne sluša jer sam mlad. (Andrija, 16 godina, fokusna grupa)

Imamo Vijeće učenika, ali se ono sastaje samo dva puta godišnje i nema utjecaja. (Teza, 13 godina, fokusna grupa)

Ne sluša nas se, kaže nam se otvoreno „profesor je uvijek u pravu“ – što god napraviš, kako god objasniš, profesor će misliti po svome. (Ena, 16 godina, intervju)

Čak i kad se rade javne politike za mlade, nitko ne pita mlade, a kamoli da bi ih pitali za nešto drugo. I unutar samih udruga je teško nešto reći ako si mlad, a još nakon toga nitko ne sluša ni udruge. (Jula, 18 godina, fokusna grupa, aktivni mladi)

Jako teško da se u našem društvu čuje glas mladih. Svi govore o manama obrazovnog sustava, a još se nitko nije sjetio da o tome pita djecu i mlade. (Pera, 18 godina, fokusna grupa, aktivni mladi)

Svi kažu da na mladima svijet ostaje. Onda im ostave užasan svijet i mi bi trebali napraviti nešto WOW! I onda kad se potrudimo – onda se kaže vi ste mladi i neiskusni. Tako da vjerujem da te naše riječi kao da i ne vrijede. (Ana, 19 godina, intervju)

Pa, ako se potrudimo, najvjerojatnije bi se (glas mladih) čuo. Ali puno mladih to ne želi. Govore o nečem' između sebe, stalno se nešto žale, ali zapravo kao da ne žele da se to sazna. Ako se baš potrudimo, to bi mogli svi čuti, ali ponekad mislim da i ne želimo. (Izidor, 18 godina, intervju)

Trebalo bi potaknuti mlade da ne misle kako nikoga ne zanima njihov stav, nego da budu puno otvoreniji... treba pokazati mladima da je dobro imati svoje mišljenje. (Stjepan, 19 godina, intervju, aktivni mladi)

Navedeni nalazi projekta MYWeB jasno ukazuju na suglasnost i zakonske regulative i stručnjaka i same djece i mladih o važnosti uvažavanja mišljenja djece i mladih u svim odlukama koje se njih i njihove dobrobiti tiču. S druge strane, nalazi nedvosmisleno ukazuju na nedostatno uvažavanje mišljenja i potreba djece i mladih na različitim razinama, u različitim kontekstima i od različitih aktera. Stoga je jasna potreba za povećanjem svjesnosti svih relevantnih aktera počevši od roditelja, nastavnika i profesora, preko stručnjaka i istraživača do oblikovatelja javnih politika - od lokalnih preko nacionalne do europske razine, za većom svjesnošću o potrebi uvažavanja mišljenja i iskustava djece i mladih pri odlučivanju. Ujedno, djeci i mladima potrebno je na različitim razinama osigurati mogućnosti za izražavanje mišljenja, osnažiti ih i potaknuti na lakše izražavanje mišljenja i veće sudjelovanje u raznim predstavničkim tijelima, dok je odrasle potrebno osnažiti za veću spremnost na uvažavanje glasa djece i mladih. U tom smislu svaki od socijalnih aktera treba zauzeti aktivniju ulogu u promicanju i omogućivanju sudjelovanja djece i mladih u procesima odlučivanja u različitim kontekstima.

Stoga se svima koji sudjeluju u oblikovanju javnih politika preporučuje da:

- omoguće neposrednu - ili putem svojih predstavnika - uključenost djece i mladih u procese donošenja odluka koje ih se izravno tiču na svim razinama odlučivanja;
- omoguće izravnu komunikaciju djece i mladih s relevantnim institucijama prilikom rasprava o temama koje se tiču djece i mladih;
- potaknu osnivanje novih, kao i osnaživanje postojećih mehanizama koji omogućuju sudjelovanje djece i mladih i uvažavanje njihova mišljenja na nacionalnoj razini i na lokalnim razinama (Savjeti mladih, Dječja vijeća, savjetodavno tijelo Ureda pravobranitelja za djecu);
- da u većoj mjeri uzimaju u obzir potrebe i mišljenja djece i mladih prilikom kreiranja, primjene i vrednovanja svih propisa i postupka koji se odnose na djecu i mlade te im o tome daju jasnu povratnu informaciju;
- da na svim razinama i u različitim kontekstima (obitelj, škola, lokalna zajednica, slobodno vrijeme) potiču veće uvažavanje glasa djece i mladih;
- da sukladno *Strategiji Vijeća Europe za prava djeteta od 2016. do 2021. – novi okvir i poticaj za unapređivanje prava sve djece* osiguraju da prava sudjelovanja u različitim okruženjima kao što su obitelj, škola, lokalne zajednice budu dostupna svakom djetetu te posebice djeci u ranjivim situacijama.

Stručnjacima koji rade izravno s djecom (u odgojnim i obrazovnim ustanovama, udrugama) ili provode istraživanja s djecom i mladima preporučuje se da:

- djecu i mlade potiču na iznošenje vlastitog mišljenja te da uvažavanjem njihova mišljenja pri donošenju odluka koje se tiču djece i mladih, pokažu da se njihov glas čuje te ih time osnaže za veće sudjelovanje u procesima odlučivanja i u drugim kontekstima;
- odgovorni u obrazovnim ustanovama - nastavnici i profesori - osiguraju veće uvažavanje mišljenja djece i mladih unutar samog školskog konteksta te u većoj mjeri potiču i osnaže sudjelovanje djece i mladih u procesima odlučivanja unutar samih škola, ali i unutar obitelji kroz rad s roditeljima;
- odgovorni u udrugama u svom izravnom radu više uključe djecu i mlade u donošenje odluka te da na svim razinama zagovaraju potrebu uvažavanja njihova mišljenja te osnažuju ciljane grupe, kao što su sama djeca i mladi, roditelji, nastavnici i profesori te oblikovatelji javnih politika, za veće uvažavanja mišljenja djece i mladih
- istraživači u većoj mjeri u planiranje i osmišljavanje istraživanja s djecom i mladima kao sudionicima uključuju djecu i mlade te pri provedbi istraživanja uvažavaju njihove komentare i mišljenja.

Projekt MYWeB uključuje kombinaciju raznovrsnih metoda istraživanja i prikupljanja podataka, od analize javnih politika, postojećih baza i istraživanja, preko polustrukturiranih intervjua i višekratnog anketiranja stručnjaka, polustrukturiranih intervjua i fokusnih grupa s djecom i mladima, do testiranja primjenjivosti i valjanosti anketnih pitanja o dobrobiti djece metodom kognitivnih intervjua s djecom.

Rezultati i nalazi prezentirani u ovom *policy briefu* temelje se na nekoliko dionica projekta MYWeB.

U okviru druge dionice projekta (WP2)

- analizirane su postojeće hrvatske javne politike vezane uz dobrobit djece i mladih na temelju napravljene sveobuhvatne baze podataka o javnim politikama i zakonskim rješenjima za djecu i mlade u Hrvatskoj;
- analizirane su postojeće hrvatske baze podataka o dobrobiti djece i mladih, skrbi o djeci i mladima, pristupu obrazovanju, obiteljskom životu, građanskom sudjelovanju i slobodnom vremenu;
- provedeni su polustrukturirani intervjui sa četvoro stručnjaka na nacionalnoj razini.

U okviru četvrte dionice projekta (WP4)

- u dvije različite osnovne škole provedene su dvije fokusne grupe te deset polustrukturiranih intervjua s djecom u dobi od 9 do 10 godina i adolescentima u dobi od 13 do 15 godina. Provedeno je i 11 polustrukturiranih intervjua te dvije fokusne grupe s mladima (u dobi od 16 do 19 godina), koji su predstavnici različitih društvenih grupa različitih po razini građanske uključenosti.

U okviru pete dionice projekta (WP5 5)

- provedena je Delphi anketa u kojoj je u tri uzastopna anketiranja sudjelovalo 29 hrvatskih stručnjaka iz područja metodologije anketnih istraživanja, djece i mladih, dobrobiti i javnih politika.

OSNOVNE INFORMACIJE O PROJEKTU

NAZIV PROJEKTA	Mjerenje dobrobiti djece i mladih (<i>Measuring Youth Well-Being</i> , MYWeB)
KORDINATOR	Profesor Gary Pollock, Manchester Metropolitan University. G.pollock@mmu.ac.uk .
KONZORCIJ	Manchester Metropolitan University, UK University of Bremen, Germany Pompeu Fabra University, Spain Ivo Pilar Institute, Croatia University of Debrecen, Hungary Daugavpils University, Latvia Panteion University, Greece Tallinn University, Estonia University of SS Cyril and Methodius, Slovakia University of Lisbon, Portugal Caucasus Research Resource Centres, Georgia University of Essex, UK University of Cambridge, UK Catalan Youth Agency, Spain
FINANCIRANJE	7. okvirni program Europske unije za istraživanje
TRAJANJE	30 mjeseci
BUDŽET	EU financiranje: 1.49 milijuna eura
WEBSITE	www.fp7-myweb.eu
ZA VIŠE INFORMACIJA	Kontakt: Renata Franc (voditeljica hrvatskog tima) Renata.Franc@pilar.hr
DODATNA LITERATURA	Overview of the Delphi survey results http://fp7-myweb.eu/images/Delphi_briefings/MYWEB_Delphi_Survey_Results.pdf Summary of the impact longitudinal surveys have on policy http://fp7-myweb.eu/images/Delphi_briefings/MYWEB_Longitudinal_Policy_Impact_Summary.pdf Summary of a review of Child and Youth Wellbeing Policy in Europe http://fp7-myweb.eu/images/Delphi_briefings/MYWEB_Policy_Summary.pdf Summary of a review of Recent Research on Child and Youth Wellbeing http://fp7-myweb.eu/delphi/recent-research-summary Summary of a review of Child and Youth survey methods http://fp7-myweb.eu/delphi/survey-methods-summary Summary of a review of Child and Youth Wellbeing data in Europe http://fp7-myweb.eu/delphi/data-summary Summary of longitudinal survey methodologies http://fp7-myweb.eu/delphi/longitudinal-methodologies Svi navedeni dokumenti javno su dostupni na web stranici projekta MYWEB: http://fp7-myweb.eu/

